

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інституціональні та еволюційні проблеми розвитку фінансово-кредитних систем», 18 – 19 квітня 2013 року, м. Донецьк

державної влади повинні мати зворотній зв'язок. Забезпечення не тільки обов'язків, а і прав платника податків буде сприяти підвищенню податкової культури серед населення держави. Формування податкової культури в суспільстві і проведення відповідних реформ дозволять стимулювати розвиток національної економіки України.

Перелік посилань

1. Джоэль Мокир. Культура, институты и экономический рост / [Електронний ресурс] – Режим доступу :http://uisrussia.msu.ru/docs/nov/sr_econ/2011/2/2_2011_2.pdf

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ритікова К.А., асистент

Донецький національний технічний університет

Необхідність охорони навколишнього природного середовища визначається всім цивілізованим світом і пояснюється масштабами екологічних збитків. В світовій практиці застосовуються два різновиди економічних методів регулювання екологічної сфери - цінове, або податкове, регулювання і власне ринкові механізми. Основоположниками підходу до використання цінових і податкових важелів в ресурсозберігаючій діяльності були А. Пігу, А. Маршалл, пізніше - Дж. Мід та ін. На практиці екологічні податки у багатьох випадках цілеспрямовано використовуються лише для збільшення податкових надходжень, ніж для створення стимулів до зниження забруднюючих викидів.

Екологічні податки в тій або іншій формі існують в усіх економічно розвинених країнах. Вперше необхідність їх застосування на офіційному рівні була підтверджена в 1-шій Програмі дій Європейського союзу з охорони довкілля (1973 р.). Це було пов'язано з реалізацією принципу "забруднювач платить". Активізація уваги до екологічних податків і платежів в країнах Європейського союзу відбувалася з другої половини 80-х років ХХ століття у зв'язку з переходом в області охорони довкілля від командно-адміністративних до економічних методів управління.

Існуючий в Україні механізм фінансування природоохоронної діяльності не забезпечує в повному обсязі можливості вирішення сучасних задач. Для вирішення екологічних проблем була створена трірівнева система фондів охорони навколишнього природного середовища (державний, обласний та місцевий рівні), головною задачею якої була

концентрація коштів, які надходили від сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища, штрафів і позовів, для цільового фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів. З введенням в дію в 2011 році Податкового кодексу України збір за забруднення навколишнього природного середовища був замінений на екологічний податок.

За даними Головного управління статистики у Донецькій області в 2011 році було пред'явлено екологічних платежів на суму 588,7 млн. грн., з них 63,6% - екологічний податок за викиди в атмосферне повітря; 18,4% - екологічний податок за розміщення відходів; 2,3% - екологічний податок за скиди забруднюючих речовин та 15,7% - штрафні санкції за порушення екологічного законодавства. Фактично було сплачено 461,1 млн. грн. (78,3% від пред'явлених зборів), в тому числі екологічний податок – 459,2 млн. грн., штрафні санкції – 1,9 млн. грн.

На капітальні інвестиції та поточні витрати в 2011 році було витрачено 3052,3 млн. грн., в тому числі кошти державного бюджету – 34,2 млн. грн. (1,12%), кошти місцевих бюджетів – 79,0 млн. грн. (2,59%) та власні кошти підприємств – 2939,1 млн. грн. (96,29%).

Як показав проведений аналіз, платники екологічного податку і ресурсних платежів не зацікавлені як у відрахуванні коштів до бюджету, так і в здійсненні природоохоронних заходів. Це пов'язано з тим, що підприємства, які сплатили збори за використання ресурсів та екологічні податки за забруднення довкілля, не отримують відчутної економічної підтримки у реалізації власних природоохоронних заходів.

Виходячи з цього, представляється необхідним змінити існуючу систему формування фінансових ресурсів цільових фондів охорони навколишнього природного середовища, а саме перейти до дворівневої системи: на державному та обласному рівнях.

Державний цільовий фонд охорони навколишнього природного середовища рекомендується формувати за рахунок надходжень від реалізації продукції (товарів, робіт і послуг) всіх суб'єктів господарювання України, а не тільки забруднювачів навколишнього природного середовища. Пропонується діяльність всіх підприємств, які виробляють продукцію (товари, роботи, послуги) оподатковувати природоохоронним податком в розмірі до 0,1% від суми чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт і послуг). За рахунок фінансових ресурсів Державного фонду охорони навколишнього природного середовища доцільно фінансувати загальнодержавні цільові програми, направлені на запобігання «трагедії загальних ресурсів», яка полягає в прагненні суспільства постійно перевитрачати загальні ресурси, на які ні у кого немає права власності.

Для суб'єктів господарювання, господарська діяльність яких виступає основною причиною негативного впливу виробничого чинника на стан навколишнього середовища, рекомендується окрім природоохоронного податку також зберегти екологічний податок. Ці платежі представлятимуть спеціальні відрахування до обласних бюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища відповідно до територіального розміщення підприємства-забруднювача і з урахуванням зони його негативного впливу (з урахуванням рози вітрів, руху водних ресурсів і тому подібне).

Для цих підприємств пропонується до 1 жовтня звітного року надавати в обласні органи Міністерства охорони навколишнього середовища перспективні плани впровадження природоохоронних заходів на 3 планові роки. У цих планах повинні міститися конкретні природоохоронні заходи, які підприємство планує упровадити, вартість і терміни впровадження цих заходів, очікуваний екологічний ефект від їх впровадження, а також дані про розрахункові і фактично сплачені збори за забруднення навколишнього природного середовища за звітний період. Якщо підприємство сумлінно сплачує екологічний податок і планує протягом 3 років здійснити природоохоронні заходи, то вважається за доцільне 65% екологічного податку залишати на підприємстві як цільові кошти на охорону навколишнього середовища. Це дозволить підприємствам накопичувати фінансові ресурси для вирішення екологічних проблем на підприємстві, що призведе до поліпшення екологічного стану регіону в цілому. Контроль за впровадженням природоохоронних заходів повинен бути покладений на екологічну інспекцію, а за стягуванням платежів – на податкову службу.

При недостатності коштів на фінансування природоохоронних заходів, пропонується видавати частину коштів з обласного фонду охорони навколишнього природного середовища на безповоротній основі (у розмірі раніше сплаченого екологічного податку, але не більше 20% від загальної потреби), і в розмірі до 50% від загального об'єму необхідних фінансових ресурсів у вигляді безвідсоткового природоохоронного кредиту під майбутні платежі, але не більше, ніж сума сплачених платежів до обласного фонду охорони навколишнього природного середовища за останні 3 роки.

Грошові кошти обласного фонду охорони навколишнього природного середовища можуть бути використані на фінансування екологічних проблем області, а саме: розчищення річок; улаштування очисних споруд міських зливних станцій; ліквідація наслідків закриття неперспективних вугільних шахт, таких як озеленення териконів і подальший догляд за зеленими насадженнями; ліквідація підтоплень, пов'язаних із затопленням шахтних забоїв; розчищення шахтних ставків-відстійників із створенням штучних водоймищ або парків відпочинку; створення і підтримка ландшафтних парків і біорізноманітності області). При

недостатності грошових коштів на фінансування цих заходів обласному фонду охорони навколишнього середовища пропонується випускати цільові природоохоронні облігації для залучення вільних грошових коштів фізичних і юридичних осіб, зацікавлених в поліпшенні екологічної обстановки в регіоні.

Подібний підхід до формування фінансових ресурсів цільових бюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища і цільового фонду охорони навколишнього природного середовища підприємства дозволяє: забезпечити повнішу і своєчасну наповнюваність даних фондів необхідними ресурсами; сформувати на перспективу раціональні напрями витрачання грошових коштів, призначених для фінансування природоохоронних заходів за рахунок конкретизації природоохоронних проблем і завдань як на державному так і обласному рівнях управління; обґрунтувати розмір необхідного фінансування по кожній, окремо взятої території і рівню адміністративного розподілу залежно від фактичного стану загального рівня забруднення навколишнього середовища.

2. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНО-ЕВОЛЮЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

НЕОИНДУСТРИАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

Аборчи А.В., аспирант

Институт экономики промышленности НАН Украины

При формировании курса на неоиндустриализацию Украины важно определить направление развития ключевых отраслей её экономики. Для того чтобы осуществить такой масштабный процесс следует разработать целостную концепцию развития не только промышленности, но и других сегментов экономических отношений, среди которых ключевым является банковская система. Именно она должна обеспечивать финансовый базис, гарантируя стабильный прирост основных экономических показателей, а также выступать в роли действенного рыночного инструмента регулирования в рамках стратегического плана по реформированию экономики. В связи с этим актуальным является исследование механизма использования данного инструмента, так как при помощи управления процессами в банковской системе возможно существенное изменение практически всех аспектов общественно-экономической жизни.